

HENRY JA JASKA – JUOPON ELÄMÄNTAVAN FAKTA JA FIKTIO

HENNA BLÄFIELD

Tarkastelen tekstissäni kahden työttömän alkoholistimiehen elämäntapaa. Toinen miehistä on fiktiivinen hahmo, kirjailija Charles Bukowskin alter ego Henry Chinaski. Tiedot Henryn elämästä perustuvat Barfly-nimiseen elokuvaan ja kahteen Bukowskin romaaniin. Barfly kuvaa Henryn elämää 1940-luvun lopun Los Angelesissa. Ham on Rye -kirja kertoo Henryn lapsuudesta ja nuoruudesta noin 20-vuotiaaksi asti. Factotum kuvaa Henryn aikuiselämää ja ajoittuu osin päällekkäin Barfly-elokuvan kanssa. Jaska Rantanen taas on todellinen tamperelainen mies, joka elää 1990-luvun Suomessa. Tiedot Jaskan nykyisestä elämäntilanteesta ja aikaisemmista vaiheista perustuvat kirjoittajan tammi-helmikuussa 1997 tekemään teemahaastatteluun.

Erään Charles Bukowskin kirjan takakannessa todetaan: ”On ajanhukkaa selostaa Bukowskin kirjojen juonia. Se on sama kuin kertoisi, kuinka mies etsii työtä, saa sitä, ryypää, törmää anteliaisiin naisiin, herää kohme-
lossa ja lähtee etsimään työtä ja tekemistä.” Haluaisin päästä tällaisen ajattelun ”taakse” ja tarkastella paitsi sitä, miten Henry ja Jaska elävät, myös sitä, mitä he omasta elämästään ajattelevat.

HENRY CHINASKI

Henry Chinaski on nuori, alle 30-vuotias juoppo, joka laiminlyö henkilökohtaisen hy-

Artikkeli perustuu kirjoittajan keväällä 1997 Tampereen sosiaalialan oppilaitoksessa tekemään tutkielmaan Henry ja Jaska – juopon elämäntavan fakta ja fiktio. Bukowskin lainausten suomennokset ovat kirjoittajan omia.

gieniansa ja haastaa riitaa. Henry juo viskiä ja olutta velaksi kantakapakassaan Golden Hornissa ja tappelee baarimikko Eddien kanssa kapakan takapihalla. Henry näyttää epäsiistiltä ja epäilemättä haisee pahalta, mutta liikaisten vaatteiden ja ajamattoman parran alla piileskelee poikkeuksellisen lahjakas kirjailija, huumorintajuinen ja älykäs ihminen.

Henrylle epäsäännöllinen ja epämääräinen elämäntyyli on tietoinen valinta. Hän kamoksuu normaalin elämän velvollisuuksia ja rutiineja. Ryyppäminen on tapa paeta kapakan ulkopuolella vaanivaa todellisuutta ja yhteiskuntaa, jonka osa hän ei halua olla. Hän ei halua elää muiden laatimien sääntöjen mukaan.

”Tässä maailmassa jokaisen pitää tehdä jotain, olla jotain. Joku keksi säännön, että kaikkien on oltava jotain, tehtävä jotain... Joskus kyllästyn ajattelemaan kaikkea, mitä en halua olla, ja asioita, joita en halua tehdä – kuten käydä Intiassa, puhdistuttaa hampaani, pelastaa valaat. Kaikkea sitä. En ymmärrä sellaista.” (Bukowski 1991, 69–70)

Eräänä iltana Kenmore-nimisessä kapakassa Henry tapaa sukulaissielunsa Wandan. Wanda on noin 40-vuotias kaunis ja tyylikäs nainen, mutta hullu ja vielä Henryäkin pahemmin alkoholisoitunut. Vajaan vuorokauden tuttavuuden jälkeen Henry muuttaa Wandan kaksioon, koska kaksi ihmistä saa vuokrarahat kokoon helpommin kuin yksi.

Tully Sorenson on The Contemporary Review of Art and Literature -lehden kustantaja. Henry on lähettänyt lehdelle julkaistavaksi useita kirjoituksiaan. Tully ihastuu Henryyn ja tämän kirjoituksiin. Hän tarjoaa Henrylle mahdollisuuden helppoon elämään: säännöllisen toimentulon, loisteliaan asunnon – ja

vuoteensa. Henry valitsee kuitenkin viskin, Wandan ja Golden Hornin.

”Se on kultakalterinen häkki... Kuulun kadulle. En viihdy täällä. Ihan kuin en pystyisi hengittämään!” (Bukowski 1991, 109–111)

JASKA RANTANEN

Jaska on arviolta noin 45-vuotias tamperelainen mies, täsmällistä ikäänsä hän ei halua kertoa. Hän oli pitkään naimisissa mutta erosi vaimostaan 90-luvun alussa. Jaska asuu tällä hetkellä yksin. Entinen vaimo ja poika asuvat eri paikkakunnalla, eikä Jaska pidä heihin mitään yhteyttä.

Jaskan nykyisen elämäntyylin leimaavia piirteitä ovat työttömyys ja runsas alkoholin käyttö. Jaska on pettenyt Suomen valtion talouden hoitoon. Hän lopetti työnteon noin viisi vuotta sitten, koska ei halua, että hänen maksamiaan veroja käytetään pankkitappioiden maksamiseen.

”Mää jätin työtodistukset sinne, pitäkööt saatana. Mä lopetin työnteon totaalisesti. Mä oon sitte töissä kun ne saatanan pankkihuijarit... minä en niitten velkoja maksa. Sillai mä päätin. Se on periaatekysymys...”

Runsaamman alkoholin käytön Jaska aloitti työnteon lopettamisen jälkeen. Hän sanoo, ettei työssäoloaikana olisi ehtinytkään juoda. Jaska juo mieluummin mietoja alkoholijuomia, kuten olutta ja viiniä. Hän pitää mietoja juomia hyvinä seurustelujuomina, mutta juo usein myös yksin. Jaska ryyppää välillä runsaastikin, mutta toisaalta hän voi olla pitkiäkin aikoja täysin raittiina.

Jaska on tyytyväinen elämäänsä, on aina ollut. Hän on tyytyväinen nykyiseen asuntoonsa, mutta osasi ottaa ilon irti elämästä myös silloin, kun kulki asunnottomana kaupungilla makuupussit kainalossa etsien yösijaa.

”Mää toivosin olevani vähän yksoikosempi. Elämä olis helppoo. Helppoo se tosin on näinki, että ei

tässä niinku sikäli oo mitään menetetty. Mul on kaikki hyvi. Enemmäki ku mää tarvisin.”

SE OLI PAREMPAA KUIN RUNKKAAMINEN

Henry syntyi 16. elokuuta 1920 Saksassa. Perhe muutti Yhdysvaltioihin Los Angelesiin Henryn ollessa muutaman vuoden ikäinen. Henryn lapsuus ei ollut onnellinen. Hän ei pitänyt vanhemmistaan, eikä hänellä ollut sisarusia eikä ystäviä. Isä pahoinpiteli Henryä eikä antanut tämän leikkiä muiden lasten kanssa. Isä halveksi ihmisiä, joilla meni huonosti, ja halusi erottua heistä kaikin tavoin.

”En saanut leikkiä muiden lasten kanssa. ’He ovat huonoja lapsia’, isä sanoi, ’heidän vanhempansa ovat köyhiä.’ ’Niin ovat’, sanoi äitikin. Vanhempani halusivat olla rikkaita, niinpä he kuvittelivat itsensä rikkaiksi.” (Bukowski 1996, 27)

Henry tunsu itsensä ulkopuoliseksi sekä koulussa että kotona. Hän ei koskaan tuntenut kuuluvansa porukkaan, ja yläasteella puhjennut vaikea akne pahensi asiaa. Se sai hänet eristäytymään ihmisistä vielä enemmän.

Henry maistoi alkoholia ensimmäisen kerran seitsemännellä luokalla. Hänen kaverinsa Baldyn kotitalon kellarissa oli tynnyreittäin viiniä. Eräänä päivänä koulun jälkeen Baldy vei Henryn isänsä viinikellariin ja yllytti tämän maistamaan viiniä.

”Maistoin vähän lisää. Se maistui paremmalta, tuntui paremmalta... En ollut ikinä tuntenut oloani niin hyväksi. Se oli parempaa kuin runkkaaminen. Siirryin tynnyriltä toiselle. Se oli mahtavaa. Miksei kukaan ollut kertonut aikaisemmin? Kämmissä elämä on ihanaa. Tunsin oloni täydelliseksi, mikään ei voisi vahingoittaa minua... En ollut huolissani mistään. Vihdoin olin löytänyt jotain, josta olisi hyötyä pitkälle tulevaisuuteen.” (Bukowski 1996, 95–96)

Henry pakeni todellisuutta fantasioihin. Hän katseli salaa naapurin rouvan hameen alle ja masturboi. Hän kuvitteli olevansa menestyvä ja suosittu. Hän kuvitteli olevansa hyvä asioissa, joissa ei todellisuudessa pärjännyt. Yläasteella Henry alkoi lukea kirjallisuutta.

Myös lukeminen oli hänelle tapa paeta todellisuutta.

Henry asui vanhempiensa kanssa noin 20-vuotiaaksi asti. Isä ei hyväksynyt Henryn kirjoitusharrastusta eikä juopottelua. Eräänä päivänä Henryn ollessa luennolla isä oli heittänyt hänen tavaransa ulos ikkunasta. Henry keräsi kirjoituskoneensa, tekstinsä ja vaatteensa pihalta matkalaukkuun ja lähti. Hän vuokrasi huoneen Los Angelesin filippiiniläisalueelta eikä pitänyt yhteyttä vanhempiinsa vuosiin.

Henry ei ollut nuorena suosittu naisten keskuudessa, mutta myöhemmällä iällä hänellä oli naisia joka kaupungissa. Henryn naiset olivat myös kovia ryypäämään. Suhteet perustuivat yleensä juomiseen, viinan hankkimiseen ja seksin harrastamiseen ja jäivät melko lyhyiksi.

”Aina kun sekaannun naisiin, tapahtuu jotain, ennemmin tai myöhemmin. En onnistu ikinä. Pitäisi kai olla joku vitun munkki.” (Bukowski 1991, 73)

MEIL OLI KIVAA

Jaska syntyi 50-luvun alussa pienessä keski-suomalaisessa kaupungissa. Jaskan ollessa alle kouluikäinen perhe muutti Tampereelle. Jaska luonnehtii lapsuuttaan onnelliseksi. Hänellä oli kolme vanhempaa veljeä ja yksi sisko. Jaskan vanhemmat kuolivat hänen ollessaan 7–8-vuotias. Veljekset jäivät kotitaloon asumaan ja vanhin veli ryhtyi Jaskan huoltajaksi.

”Meillä oli oikeen hauskaa. Ei niin hauskaa lapsuutta oo... harvalla on. Naisia oli aina tupa täynnä. Meil oli kivaa.”

Jaska meni naimisiin 70-luvun alkupuolella. Hän muutti suoraan lapsuuden kodistaan vaimonsa kanssa yhteiseen asuntoon. Melko pian avioliiton solmimisen jälkeen syntyi poika. Jaska ei ollut mukana synnytyksessä, mutta piti lapsen syntymää varsin merkittävänä tapahtumana.

”Synnytys se o naisten hommaa. Kyllähän mä siis menin ja vein viiskyt ruusuu. Nuorena poikana oli rahaa. Ne ei löytäny riittävän isoo maljakkoo. Sen verran tykkäsin asiasta, että ei löytyny maljakkoo ennenku haettiin erikseen.”

Avioliitto päättyi Jaskan uskottomuuden takia eroon 90-luvun alussa. Avioeron jälkeen hän on asunut yksin. Jaska sanoo käyvänsä ”naisissa”, mutta ei kerro naisystävistään sen tarkemmin.

”Se nyt oli sellanen vanhanaikainen juttu. Satuin jäämään rysän päältä kiinni. Se (vaimo) ei niinku päässy sen jutun ylitte millään. Sit mää kerran nostin sen käytävään enkä päästäny sisälle. Se oli sit sillai. Täydellinen avioliitto kariutu. Se ny kariutu siihen keittiön jääkaapin viereen.”

MINULLA OLI RÄNSISTYNYT PAHVINEN MATKALAUKKU

Henryn lapsuuden perhe ei ollut rikas mutta tuli jotenkuten toimeen. He asuivat omassa talossa köyhällä alueella ja ajelivat omalla Tmallin Fordilla. Sekä äiti että isä olivat välillä työttöminä, mutta perhe ei kärsinyt nälkää.

Muutettuaan pois kotoa Henry hankki elantonsa lyhyillä työsuhteilla ja sai työttömyyskorvausta työsuhteiden välillä. Hän vaihtoi työpaikkaa ja asuntoa vähän väliä. Työsuhteet kestivät yleensä muutamasta päivästä muutama kuukauteen. Ansaitsemillaan rahoilla Henry maksoi huoneensa vuokran, osti viiniä ja tupakkaa. Hän ei omistanut muuta kuin kirjoituskoneen, vaatteita ja matkalaukun.

”Minulla oli ränsistynyt pahvinen matkalaukku. Se oli joskus ollut musta, mutta pinta oli hajalla ja keltainen pahvi näkyi alta.” (Bukowski 1988, 11)

TIÄTENKI TYÄNANTAJA HOMMAS ASUNNON

Jaskan lapsuuden perhe tuli kohtuullisesti toimeen. Heillä oli oma talo ja perunamaa. Jaska ei muista lapsuuden oloista juuri mi-

tään mutta arvelee, että vanhemmat ovat olleet työssä, koska ovat niin suuren perheen pystyneet ruokkimaan.

Jaska on työnsä takia joutunut muuttamaan usein. Työ on ollut keikkaluonteista, ja sen takia hän on vaihtanut asuinpaikkakuntaa niin usein, ettei edes pysty muistamaan, kuinka monella paikkakunnalla on työuransa aikana asunut. Työnantajat ovat järjestäneet Jaskalle asunnon ja puhelimen.

”Joo tietenkin työnantaja hommasi asunnon. Jollei se olisi hommattu nii mää en olisi mennyt. Kyllä ne on aina ollu tehtaan puolesta mulla asunnot ja puhelimet ja sähköt.”

SAISIN EDES VÄHÄN KUNNIOITUSTA

Henry on suorittanut peruskoulun ja lukion. Lukion jälkeen hän opiskeli muutaman vuoden yliopistossa journalismia. Henry ei koskaan pitänyt koulunkäynnistä eikä menestynyt siinä erityisen hyvin. Ryypääminen, korttipeluu ja kirjoittaminen kiinnostivat Henryä huomattavasti enemmän. Isä ei kuitenkaan hyväksynyt poikansa laiskottelua, ja koska Henry ei lukion jälkeen onnistunut saamaan työtä, hän päätti jatkaa opiskelua. Journalismiin hän valitsi pääaineekseen, koska arveli pääsevänsä helpolla.

”Isäni yksinkertaisesti häpesi sitä, että olin työttömänä. Jatkamalla opiskelua saisin edes vähän kunnioitusta. Eli LaCrosse (Baldy) oli opiskellut jo lukukauden. Hän neuvoi minua. ’Mikä on helpointa?’ kysyin häneltä. ’Journalismi, ne opiskelijat eivät tee yhtään mitään.’ ’Selvä, minusta tulee journalisti.’ ” (Bukowski 1996, 221)

Lopetettuaan opiskelun Henry teki sekalaisia töitä. Hän työskenteli muun muassa naistenvaateliikkeessä, koirankehitehtaalla ja polkupyörävarastolla. Henry ei ollut kiinnostunut töistään eikä sitoutunut niihin millään tavalla. Hän saapui ja lähti työpaikalta milloin häntä huvitti. Henry oli työpaikalla usein juovuksissa tai krapulassa, poissaoloja oli paljon.

Jaska erotettiin kansakoulusta, mutta hän suoritti sen loppuun toisessa koulussa. Kansakoulun jälkeen Jaska on hankkinut teknisen alan ammatillisen koulutuksen. Koulutus kesti neljä vuotta, koulutuslinjaa hän ei muista tai ei halua kertoa. Opiskeluun Jaska ei suhtautunut kovin vakavasti. Hän kertoo käyneensä koulussa lähinnä ruoka- ja käsityötunneilla ja häipyneensä sen jälkeen kavereiden kanssa jonnekin. Poissaoloja kertyi paljon, mutta tentit Jaska suoritti tunnollisesti.

”Tosta yhdestäkin koulusta mä luulen, että mul on poissaolojen ennätys, mutta mä kävin aina kuitenkin kokeissa.”

Valmistuttuaan Jaska pääsi heti töihin. Hän on tehnyt koko työuransa koulutustaan vastaavaa työtä. Varsinaisen työnsä ohella Jaska koulutti muita työntekijöitä ja kävi itse koulutuksessa eri puolilla maailmaa.

TUNNEN OLONI PAREMMAKSI KUN IHMISIÄ EI OLE LÄHETTYVILLÄ

Rähjäisellä olemuksellaan ja törkeällä kielenkäytöllään Henry pitää vieraat loitolla. Hän ei vihaa ihmisiä mutta viihtyy yksikseen. Henry ei halua paljastaa itsestään mitään vieraille, ei edes nimeään. Vieraille hän on Lion Spinks tai Bill Blake. Kyse ei ole henkilöllisyyden salaamisesta vaan enemmänkin haluttomuudesta vastata yksinkertaiseenkaan kysymykseen odotusten mukaisesti.

”Vihaanko heitä? En, mutta tunnen oloni paremmaksi kun ihmisiä ei ole lähettyvillä.” (Bukowski 1991, 47)

Baarimikko Jim ja Wanda ovat ainoita ihmisiä, joiden kanssa Henry oma-aloitteisesti kommunikoi ja joita hän omasta halustaan tapaa päivittäin. Henry kutsuu myös kantakapakassaan ryypääviä ihmisiä ystävikseen, vaikka vaihtaa tuskin sanaakaan heidän kanssaan.

Jaska ei pidä aktiivisesti yhteyttä sisaruksiinsa, vaikka kaksi heistä asuu melko lähellä. Vanhin veli on asunut ulkomailla jo vuosia. Hän soitteli Jaskalle aikaisemmin, mutta nyt kun Jaskalla ei ole enää puhelinta, yhteys vanhimpaankin veljeen on katkennut.

”Nyt ku ei oo puhelintakaa nii se (veli) ei voi soit-
taa, eikä täältä päästä sinne kannata soitella.”

Jaskalla ei ole myöskään yhteyksiä eri paik-
kakunnalla asuvaan poikaansa. Hän sanoo
rakastavansa poikaa, mutta ei halua sekaan-
tua tämän elämään millään tavalla.

Jaska sanoo, että hänen ei tarvitse pitää yh-
teyttä ystäviinsä, vaan ystävät pitävät yhteyttä
häneen. Kaverit käyvät Jaskan luona kylässä
silloin tällöin. Toisinaan hän haluaa olla rau-
hassa eikä avaa ovea vieraille. Jaska viihtyy
hyvin yksin. Hän vetää usein tummat, paksut
verhot ikkunan eteen ja pitää valoa vain keitti-
össä, ettei ulos voi nähdä hänen olevan kotona.

PITÄÄ OLLA KOVA JÄTKÄ
SELVITÄKSEEN ILMAN

Henry asuu vuokrahuoneessa kantakapak-
kansa Golden Hornin lähetyvillä. Asunto ei
ole Henrylle koti vaan paikka, jossa voi juoda,
nukkua ja kirjoittaa. Henry ei ole kovin kiin-
tynyt huoneeseensa ja on valmis heti vaihta-
maan majapaikkaa, kun Wanda ensimmäisen
yhdessä vietetyn yön jälkeen tarjoaa Henrylle
kaksionsa avainta.

Taloudellinen toimeentulo on epämääräis-
tä. Säännöllisiä tuloja Henryllä ei ilmeisesti
ole. Satunnaiset tulot, kuten veronpalautus ja
kirjoituspalkkio, tuovat helpotusta krooni-
seen rahapulaan. Rahan käyttö on täysin hol-
titonta. Henry juo itse ja tarjoaa juotavaa
Wandalle ja Golden Hornin kanta-asiakkaille
niin kauan kuin rahaa riittää.

”No niin, se siitä. En pysty ostamaan lisää juota-

vaa. Ei rahaa, ei työtä, eikä vuokratuloja. Paluu
arkeen.” (Bukowski 1991, 47–48)

Henry elää hetken ja ryyppyn kerrallaan eikä
huolehdi huomiosesta. Rahat vuokraan ja juo-
miseen löytyvät aina jostain. Jos rahaa ei ole,
kantakapakan toinen baarimikko Jim myy
Henrylle viinaa velaksi, vaikka tietää, ettei
tämä koskaan pysty maksamaan velkojaan.

Henry ei arvosta työntekoa vaan pitää sitä
vain yhtenä tapana hankkia rahaa juomiseen.
Pitääkseen Wandan itsellään Henry on valmis
lähtemään työnhakuun. Ulkoisella olemuk-
sellaan ja käytöksellään hän kuitenkin var-
mistaa, ettei pienintäkään vaaraa työhön jou-
tumisesta ole.

”Kuka tahansa saa työtä. Pitää olla kova jätkä sel-
vitäkseen ilman.” (Bukowski 1991, 68)

Ison osan ajastaan Henry viettää kantakapa-
kassa juoden ja tapellen baarimikko Eddien
kanssa. Elämänrytmi ei ole sidottu kelloon.
Henry nukkuu, kun nukuttaa, ja herättyään
hän vetää housut jalkaansa ja lähtee baariin.
Naisen myötä asunto muuttuu enemmän kod-
iksi. Nyt kotona paitsi juodaan ja nukutaan
myös harrastetaan seksiä, peseydytään ja syö-
dään.

Henry on jättäytynyt kokonaan yhteiskun-
nan normien ja odotusten ulkopuolelle. Hän
ei hakeudu omatoimisesti baarien, viinakau-
pan ja asuntonsa ulkopuolelle. Ajatus esimer-
kiksi äänestämisestä tai poliittiseen toimin-
taan osallistumisesta tuntuu varsin kaukaiselta.
Henry ei lue lehtiä, ei katso televisiota.
Radiosta hän kuuntelee ainoastaan klassista
musiikkia. Vaikkei seuraakaan maailman ta-
pahtumia, Henry ei ole tyhmä. Hän tietää pal-
jon, tarpeeksi tietääkseen, ettei halua olla osa
sitä yhteiskuntaa, josta tiedotusvälineet ker-
tovat.

Riidan haastaminen ja tappelu Eddien
kanssa on harrastus Henrylle siinä missä ur-
heilu jollekin muulle. Golden Hornin kanta-
asiakkaat seuraavat tappelupukareita takapi-
halle ja lyövät vetoa voittajasta. Henry ja Ed-
die halveksivat toisiaan, mutta välienselvitte-

ly on tappelua tappelun vuoksi. Sovintoa ei kumpikaan halua, eikä sitä ole edes olemassa.

Henry kirjoittaa siitä, minkä tuntee parhaiten: elämästä, jota itse elää. Hän lähettelee aktiivisesti kirjoituksiaan lehtiin julkaistavaksi, mutta hän ei tavoittele mainetta tai taloudellista vaurautta. Hän elää elämänsä valitsemallaan tavalla ja tietää kuolevansa varhain.

SE EI OIKEEN OLLU MUN KUVIOONI
SOPIVAA SILLÄ HETKELLÄ

Jaska on asunut muutaman vuoden vuokralla vanhan kaverinsa omakotitalon yläkerrassa. Asuntoon kuuluu huoneen lisäksi keittiö ja WC. Taloyhtiön sauna on myös Jaskan käytössä. Asunto on viihtyisä ja asutun näköinen. Ikkunalaudalla on muutama viherkasvi, huonekalut on hankittu pääasiassa kierrätyskeskuksesta.

Jaska osaa arvostaa asuntoaan kahden ulkona asutun talven jälkeen. Hän maksaa osan vuokrastaan auttamalla vuokraisäntää tämän asunnon remontissa. Jaska suunnittelee korjailevansa omaakin asuntoaan joskus tulevaisuudessa, mutta asunto kelpaa hyvin nykyiselläänkin.

Jaska sanoo elävänsä kaikkien veronmaksajien kustannuksella. Hän on työttömänä omasta halustaan eikä menisi töihin, vaikka työtä tarjottaisiinkin.

”Mua alko vituttaa ku mä reppu selässä kuljin tualla pitki. Siällä ku mä istuin palmun alla ja join viiniä kassista rupesin aatteleen, että ei saatana tää oo kyllä mun homma. Tehköön joku muu. Jaksanu olisin kyllä, se ei oikeen ollu mun kuviooni sopivaa sillä hetkellä.”

Jaska kokee maksaneensa työssä ollessaan niin paljon veroa, että voi nyt hyvällä omallatunnolla elää valtion avustuksilla vaikka eläkeikään asti. Hänen toimeentulonsa koostuu työvoimatoimiston maksamasta työmarkkinatuesta ja Kelan asumistuesta. Jaska arvioi tulevansa taloudellisesti melko hyvin toimeen.

Enemmänkin rahaa saisi tietysti olla, mutta hän ei silti ole hakenut esimerkiksi toimeentulotukea sosiaalitoimistosta.

Jaska elää omien sanojensa mukaan yksinkertaista mutta ei yksitoikkoista elämää. Hän laittaa itse ruokaa ja korjailee vaatteita kunnostamallaan ompelukoneella. Päivät kuluvat ristisanoja ratkoen, kaupungilla kuljeskellen ja saunoen. Arkiseen elämään tuovat vaihtelua ystävien muuttopuhissa auttaminen ja satunnaiset, pimeät työkeikat. Jaska nauttii vapaasta elämäntyylistään. Hän on tyytyväinen päästyään eroon arjen rutiineista.

Jaska on huomannut, että arjella on taipumus rutinoitua työttömyyden tuomasta ajankäytön vapaudesta huolimatta. Hän käytti aikaisemmin päihdeongelmaisille suunnattuja palveluja lähes päivittäin. Sitten hän huomasi, että juuri sellaisesta säännöllisyydestä hän oli työssä ollessaan halunnut eroon. Noin vuosi sitten Jaska muutti päivärytmiään merkittävästi. Hän luopui jokapäiväisestä aterioinnista ja sosiaalisesta kanssakäymisestä päihdeongelmaisten palvelupaikoissa ja viettää nykyisin enemmän aikaa kotonaan.

Jaska ei ole kiinnostunut politiikasta, ei ole koskaan ollut. Hän ei luota poliitikkojen kykyyn hoitaa kansalaisten asioita eikä niin ollen ole koskaan äänestänyt eikä osallistunut poliittiseen toimintaan millään tavoin.

Jaska on kiinnostunut maailman tapahtumista, mutta ei seuraa niitä kovin aktiivisesti. Televisiosta hän katsoo ajankohtaisia dokumentteja. Uutisia hän saattaa seurata muiden ohjelmien lomassa, jos TV sattuu olemaan päällä. Radiota Jaska kuuntelee satunnaisesti ja paikallislehdestä hän sanoo lukevansa vain TV-ohjelmat.

TAVALLISEN MATTI MEIKÄLÄISEN ELÄMÄ ON
TYLSÄÄ, PAHEMPAA KUIN KUOLEMA

Sekä Henryn että Jaskan ulkoinen elämänhallinta on vahvaa. He ovat valinneet juomisen ja työttömyyden työnteon ja taloudellisen turvallisuuden sijaan. Jaska on sopeutunut hyvin

elämän varrella vastaan tullessiin tilanteisiin. Henry taas on enemmänkin alistunut kurjaan kohtaloonsa.

Jaska näkee elämänsä hyvin myönteisessä valossa, hän kokee elämän varrella eteen tulevat tilanteet haasteina. Henryn elämä taas on jatkuvaa passiivista taistelua kaikkea vastaan. Päinvastoin kuin Jaskan, hänen tapansa suhtautua omaan elämäänsä ja elämään yleensä on negatiivinen.

Kummankin nykyinen elinpiiri on melko suppea. Yhteydenpito sukulaisiin ja ystäviin on vähäistä tai satunnaista. Kontaktien vähyyks ei silti johdu siitä, että he pyrkisivät salaamaan juomisen ympäristöltään.

Henry ja Jaska käyttävät runsaasti alkoholia. Henryn elämän juominen ja juomisen mahdollistaminen täyttää lähes kokonaan: hän ei laita ruokaa eikä siivoa asuntoaan. Jaskan elämään kuuluu juomisen lisäksi paljon muutakin. Hän suoriutuu arkiaskareista ongelmitta.

Jaska kokeili ”normaalaa” elämää aikansa mutta havaitsi, että se ei ole häntä varten. Jaskalla oli ammatti, työpaikka, vaimo ja lapsi, mutta hän halusi elämältään jotakin muuta. Hän ei tunnu katuvan aikaisempia ratkaisujaan mutta on tyytyväinen nykytilanteeseensa. Henry sen sijaan on tiennyt pienestä asti, ettei halua elää kuten ihmiset hänen ympärillään elivät. Hän ei halunnut omaksua vanhempiensa elämänarvoja. Henry ei tiedä, mitä elämältään haluaa, mutta tietää, mitä ei halua.

Miesten suhtautuminen työntekoon on erilainen. Kumpikaan ei erityisesti arvosta työntekoa eikä pidä sitä välttämättömänä. Henry on silti valmis menemään työhön ansaitakseen rahaa juomiseen. Jaska sen sijaan on työttömänä periaatteellisista syistä.

Jaska elää nykyhetkessä mutta suunnittelee

myös tulevaisuutta. Hän puhuu paljon siitä, että aikoo remontoida asuntoaan ja aloittaa maalaamisen ja savitöiden tekemisen uudelleen pitkän tauon jälkeen. Myös Henry elää nykyhetkessä, mutta hänellä ei ole odotuksia tulevaisuuden suhteen. Henry tietää elävänsä loppuelämänsä samalla tavalla kuin on elänyt tähänkin asti.

Molempien miesten nykyisen elämäntyylin tarkoitus on viimeiseen asti pitää kiinni vapaudesta päättää omista asioistaan, siitäkin huolimatta, ettei elämän tarkoitus ja suunta ole aina edes selvillä. Lainaus on Henryn ajatuksista, mutta se sopisi hyvin myös Jaskan suuhun:

”Tavallisen Matti Meikäläisen elämä on tylsää, pahempaa kuin kuolema. Mitä muka ovat lääkärit, lakimiehet, tiedemiehet? He ovat vain ihmisiä, jotka ovat luopuneet vapaudestaan ajatella ja käytäytyä yksilöllisesti.” (Bukowski 1996, 274)

LOPUKSI

Henryn elämä Bukowskin kuvaamana on kai jonkinasteista taidetta. Moni kadehtii Henryn päätösten rohkeutta ja juopon elämäntavan vapautta. Työn ja perheen mukanaan tuomat velvoitteet tuntuvat toisinaan ahdistavilta ja henkilökohtaista vapautta rajoittavilta.

Jaska on b-luokan kansalainen, jonka elämää ei monikaan kadehdi. Bussipysäkillä peräännyt muutaman askeleen ja tuhahdat halveksivasti, kun hän pummaa vitosta tai tupakkaa. Bussiin päästyäsi toteat happamana viressäsi istuvalle rouvalle, miten paljon valtio kuluttaa vuosittain rahaa juoppojen hyysäämiseen. Kotiin päästyäsi torkahdat hetkeksi sohvalle ja haaveilet lottovoitosta: maailmanympärysmatkasta ja siitä, ettei olisi enää pakko tehdä töitä.

KIRJALLISUUS

Bukowski, C.: Factotum. London: Allison & Busby, 1988

Bukowski, C.: The movie: ”Barfly”. An original screenplay by Charles Bukowski. 4. painos. Santa Rosa: Black Sparrow Press, 1991

Bukowski, C.: Ham on Rye. 21. painos. Santa Rosa: Black Sparrow Press, 1996

Roos, J. P.: Suomalainen elämä. Tutkimus tavallisten suomalaisten elämäkerroista. 2. painos. Hämeenlinna: Karisto OY:n kirjapaino, 1987.